

Xây dựng và củng cố niềm tin cho sinh viên Việt Nam hiện nay

TS TRẦN THỊ MINH NGỌC

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: minhngoc351@yahoo.com

Nhận ngày 15 tháng 3 năm 2022; chấp nhận đăng tháng năm 2022

Tóm tắt: Trên cơ sở phân tích niềm tin tôn giáo, niềm tin khoa học và đặc điểm sinh viên Việt Nam, bài viết đã luận chứng một số giải pháp nhằm xây dựng và củng cố niềm tin cho sinh viên nước ta hiện nay. Đó là: đổi mới nội dung giảng dạy chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối, chính sách của Đảng ta; nâng cao chất lượng đào tạo, yêu cầu sinh viên nắm vững thời cơ và thách thức trong quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay; giáo dục cho sinh viên luôn có ý thức vì dân, dựa vào dân và phục vụ nhân dân.

Từ khóa: niềm tin tôn giáo; niềm tin khoa học; sinh viên Việt Nam.

Abstract: On the basis of analyzing religious beliefs, scientific beliefs and characteristics of Vietnamese students, the article has argued a number of solutions to build and strengthen the trust of students in the country today. These are: renewing the teaching content of Marxism-Leninism, Ho Chi Minh's thought and our Party's policies; improving training quality, requiring students to grasp the opportunities and challenges in the current process of national construction and defense; educating students to always act by the people and serve the people.

Keywords: religious beliefs; scientific beliefs; Vietnamese students.

Đặt vấn đề

Xây dựng và củng cố niềm tin cho sinh viên Việt Nam hiện nay là vấn đề vừa có ý nghĩa cấp thiết trước mắt, vừa có ý nghĩa lâu dài nhằm đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng được yêu cầu phát triển kinh tế, xã hội của đất nước. Đây là vấn đề được Đảng, Nhà nước và cả xã hội quan tâm.

1. Một số vấn đề lý luận chung về niềm tin

Niềm tin là yếu tố quan trọng, vừa là định hướng, vừa là động lực phát triển đối với cuộc sống của mỗi con người nói riêng và sự phát triển xã hội nói chung. Có nhiều cách diễn đạt khác nhau về khái niệm này nhưng về cơ bản là thống nhất. Trước hết, nó là lĩnh vực của ý thức, vừa thuộc về lý trí, vừa thuộc về trạng thái xúc cảm của tâm lý con người. Quá trình phát sinh, phát triển của niềm tin luôn gắn chặt với nhu cầu, lợi ích của con người và xã hội, luôn hướng con

người tới nhu cầu lợi ích đó. Trong xã hội vẫn tồn tại một số không nhỏ những người thiếu niềm tin vào cuộc sống, thiếu cái cơ bản trong đời sống tinh thần của con người thì họ sẽ sống hờ hững không sâu sắc.

Thực tiễn lịch sử xây dựng và bảo vệ Tổ quốc ta đã chỉ ra rằng: không có niềm tin thì dù việc nhỏ, trong điều kiện thuận lợi vẫn không có kết quả tốt đẹp; khi có niềm tin thì dù khó khăn, gian khổ đến đâu, sự nghiệp cách mạng cũng thành công.

Có nhiều loại niềm tin khác nhau, có niềm tin hướng tới các thế lực siêu nhiên, trừu tượng như trời, thượng đế, thần linh. Có những niềm tin dựa vào cơ sở khoa học về những biến đổi của tự nhiên và xã hội. Căn cứ vào từng loại tiêu chí và lát cắt khác nhau người ta có thể chia ra các loại niềm tin khác nhau. Vấn đề đặt ra là để xây dựng và củng cố niềm tin cho sinh viên Việt Nam hiện nay, đòi hỏi chúng ta phải

phân biệt các loại niềm tin ảnh hưởng đến thế giới quan, nhân sinh quan của thanh niên, sinh viên Việt Nam. Để đáp ứng yêu cầu này bài viết đề cập đến hai loại niềm tin: niềm tin tôn giáo và niềm tin khoa học trong đời sống xã hội Việt Nam hiện nay.

Về niềm tin tôn giáo

Tôn giáo là một hình thái ý thức xã hội, phản ánh hiện thực qua các khái niệm, hình ảnh mang tính ảo tưởng, ảo vọng.

Đặc điểm chính của tôn giáo là đức tin vào sự tồn tại thực của một đấng siêu nhiên hay nói cách khác tôn giáo là một phạm trù tinh thần, nó phản ánh hư ảo đối với hiện thực và đưa vào lòng tin về một lực lượng siêu tự nhiên. Niềm tin tôn giáo là một bộ phận cấu thành giáo lý đức tin, đó là ảo ảnh không thể thực hiện được. Ở Việt Nam, nhiều tôn giáo nước ngoài du nhập vào song các tôn giáo đó đều mang dấu ấn Việt Nam sâu sắc. Với tinh thần khoan dung độ lượng và tính nhân ái vốn có người Việt đã chấp nhận một sự hòa nhập, đan quyện các yếu tố tôn giáo khác nhau vào mình miễn nó không vi phạm lợi ích quốc gia và không đi ngược lại truyền thống văn hóa của dân tộc. Những thập niên gần đây tôn giáo ở Việt Nam phát triển mạnh mẽ, gia tăng về số lượng các tổ chức, hệ phái, dòng tu tôn giáo (đặc biệt là các hệ phái, dòng tu có yếu tố nước ngoài). Trái với luận điệu xuyên tạc của các thế lực thù địch, Đảng và Nhà nước ta nhất quán chính sách về tôn giáo: không chỉ đảm bảo về quyền tự do tín ngưỡng mà còn chăm lo đời sống vật chất và tinh thần cho giáo dân. Nhờ vậy, đồng bào các tôn giáo có bước phát triển về mọi mặt đời sống kinh tế - xã hội. Do đó, đồng bào ngày càng thấy rõ sự gắn bó chặt chẽ về lợi ích của bản thân, lợi ích của tôn giáo, lợi ích của đất nước, đó là một quan hệ máu thịt tất yếu. Điều đó giúp chúng ta khẳng định rằng, ngoài niềm tin tôn giáo, các giáo dân ở nước ta luôn có niềm tin son sắt vào Đảng, Nhà nước và chế độ xã hội chủ nghĩa.

Ngày nay, một số tôn giáo đã có thay đổi, tôn giáo hiện diện xã hội với mục đích, chức năng thế tục rõ ràng. Hoạt động tôn giáo ngày càng hướng xã hội, thu hút tín đồ bằng kinh tế, giáo dục, an sinh xã hội... Tóm lại, hoạt động tôn giáo đang chuyển từ “cứu rỗi tâm linh” sang “cứu trợ hiện thực”. Trong quá trình hoạt động, tôn giáo mong muốn khôi phục lại vị trí

quan trọng của mình trong các vấn đề chính trị - xã hội. Mặt khác, hiện nay có một số hoạt động gieo rắc mê tín dị đoan và niềm tin tôn giáo không lành mạnh, thậm chí lợi dụng tín ngưỡng, tôn giáo để thực hiện “diễn biến hòa bình”, tuyên truyền chống phá cách mạng. Các hành vi lợi dụng vấn đề tín ngưỡng, tôn giáo để hoạt động trái pháp luật, kích động, chia rẽ nhân dân, chia rẽ các dân tộc, tôn giáo làm phương hại đến sự ổn định và phát triển của xã hội cần sớm được ngăn chặn một cách tích cực, có hiệu quả.

Về niềm tin khoa học

Niềm tin thuộc về đời sống tinh thần, là một nhu cầu không thể thiếu được của con người. Niềm tin bao gồm tri thức và cảm xúc. Tri thức khoa học tham gia vào thế giới quan là thành quả chung của nhân loại. Tri thức chỉ trở thành niềm tin khi nó biến thành tính tất yếu, trở thành tình cảm của con người. Niềm tin khoa học biểu thị trình độ phát triển cao của ý thức con người về thế giới xung quanh. Đó là niềm tin vào quá trình nhận thức đúng đắn, tình cảm tích cực là động lực tinh thần thúc đẩy tiến bộ xã hội.

Lịch sử hàng nghìn năm của dân tộc ta đã chứng minh rằng, yêu nước và giữ nước, kiên quyết chống ngoại xâm, bảo vệ độc lập, chủ quyền và thống nhất đất nước là truyền thống cực kỳ quý báu của nhân dân ta. Nối tiếp truyền thống đó, từ giữa thế kỷ XIX, khi thực dân Pháp xâm lược nước ta, nhân dân ta liên tiếp vùng lên đấu tranh qua các phong trào yêu nước bằng nhiều con đường với nhiều khuynh hướng khác nhau. Từ con đường cứu nước của các sĩ phu đến các cuộc khởi nghĩa, mặc dù đã đấu tranh rất kiên cường, chịu nhiều hy sinh to lớn song do hạn chế lịch sử, nhất là thiếu một đường lối đúng đắn, các phong trào đó không thành công. Lịch sử đòi hỏi phải tìm con đường mới để giải phóng dân tộc cũng như xây dựng niềm tin mới cho nhân dân. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đáp ứng yêu cầu cấp thiết đó của dân tộc trong thời đại mới. Đó là, vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin vào điều kiện cụ thể của cách mạng Việt nam.

Như chúng ta đã biết, chủ nghĩa Mác - Lênin thuộc về những đỉnh cao của tư tưởng, trí tuệ loài người, của văn hóa nhân loại. Đó là học thuyết cách mạng vĩ đại, nó đã vạch ra cho giai cấp vô sản và nhân loại tiến bộ trên toàn thế giới những con đường và biện pháp thực hiện để tự giải phóng khỏi ách áp

bức về mặt xã hội và tạo ra những điều kiện, tiền đề cho cuộc sống thật sự tự do, hạnh phúc của con người cũng như con đường phát triển xã hội - quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản. Đó là hệ thống lý luận khoa học có khả năng vạch ra bức tranh tổng quát về thế giới, tính quy luật phổ quát cao của sự phát triển tự nhiên, xã hội và ý thức, là hệ thống lý luận khoa học về các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hóa và xã hội; tạo thành thế giới quan khoa học của giai cấp công nhân và nhân dân lao động, là phương pháp luận phổ quát để nhận thức và cải tạo thế giới.

Khác với niềm tin tôn giáo, niềm tin của nhân dân ta đối với Đảng, đối với chủ nghĩa Mác - Lênin ngày càng được củng cố và phát triển, trở thành động lực bên trong thúc đẩy sự phát triển của cách mạng Việt nam. Đó là niềm tin khoa học, niềm tin dựa vào sự vận động tất yếu của quá trình đấu tranh của giai cấp vô sản. Chúng ta đều biết rằng, chủ nghĩa Mác - Lênin đã chỉ ra cho giai cấp vô sản và nhân loại tiến bộ toàn thế giới những con đường và biện pháp hiện thực để tự giải phóng khỏi ách áp bức về mặt xã hội và tạo ra những điều kiện, tiền đề cho cuộc sống thật sự tự do, hạnh phúc của con người. Thực tiễn lịch sử đã chứng minh rằng chủ nghĩa Mác - Lênin không chỉ mang giá trị lịch sử mà còn mang ý nghĩa thời đại, trở thành kim chỉ nam, thành vũ khí lý luận sắc bén trong cuộc đấu tranh của giai cấp vô sản.

Dưới sự lãnh đạo của Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng Cộng sản Việt Nam quang vinh, cách mạng nước ta dù kinh qua muôn vàn khó khăn, gian khổ, ác liệt song nhân dân ta, dân tộc ta luôn có niềm tin sắt đá vào thắng lợi cuối cùng. Khi cuộc kháng chiến chống Mỹ của nhân dân ta đang ở thời kỳ khó khăn nhất, ác liệt nhất, Bác Hồ đã khơi dậy niềm tin vững chắc vào thắng lợi cho toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta: dù khó khăn gian khổ đến mấy nhân dân ta nhất định sẽ giành thắng lợi hoàn toàn. Ngày 30 tháng 4 năm 1975, niềm tin đó đã thành sự thật khi chiến dịch Hồ Chí Minh toàn thắng, miền Nam được hoàn toàn giải phóng, đất nước thống nhất. Trải qua nhiều chặng đường gian nan và vất vả, niềm tin về chủ nghĩa xã hội ngày càng được củng cố, phát triển. Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng đã chỉ ra cho toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta: “Kien

định niềm tin vào chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và con đường mà Đảng và Bác Hồ kính yêu đã lựa chọn”⁽¹⁾.

Về tình hình thế giới và trong nước trong gian đoạn hiện nay, Đảng ta đã dự báo: thế giới và khu vực tiếp tục có nhiều thay đổi rất nhanh, phức tạp, khó lường. Hòa bình, hợp tác và phát triển vẫn là xu thế lớn song cũng đứng trước nhiều trở ngại, khó khăn, thách thức. Tình hình đó đòi hỏi cán bộ, đảng viên, nhân dân ta có một niềm tin vững chắc vào Đảng để khơi thông mọi nguồn lực, phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc kết hợp với sức mạnh thời đại phát triển nhanh và bền vững đất nước ta vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh. Vấn đề xây dựng và củng cố niềm tin trong đời sống xã hội nói chung và trong sinh viên Việt Nam được đặt ra cấp thiết.

2. Một số giải pháp nhằm xây dựng và củng cố niềm tin khoa học cho sinh viên Việt Nam hiện nay

Một là, đổi mới nội dung giảng dạy, học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam cho sinh viên.

Việc giảng dạy, học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối của Đảng ta trong nhiều thập kỷ qua đã đạt được những thành tựu nổi bật. Tuy nhiên vẫn còn nhiều yếu kém, thiếu sót, hạn chế như tính định hướng, tính chiến đấu và tính thuyết phục hiệu quả chưa cao. Những hạn chế, thiếu sót đó có nhiều nguyên nhân, trong đó có cả nội dung, phương pháp giảng dạy, học tập...

Trong quá trình đổi mới Đảng ta ngày càng nhận thức sâu sắc, đúng đắn hơn chủ nghĩa Mác - Lênin và vận dụng sáng tạo hơn vào việc hoạch định đường lối đổi mới, từng bước khắc phục các sai lầm, ấu trĩ, giản đơn, máy móc, chủ quan duy ý trí trong nhận thức và hành động. Chúng ta đều biết rằng, chủ nghĩa Mác hình thành từ những năm 40 của thế kỷ XIX và những năm 20 của thế kỷ XX đã phát triển thành chủ nghĩa Mác - Lênin. Do vậy có một số luận điểm của các nhà kinh điển Mác - Lênin đến nay không còn phù hợp. Điều đó cũng là lẽ thường tình như V.I.Lênin đã chỉ ra, đừng xem chủ nghĩa Mác là xong xuôi, có sẵn mà phải bổ sung, hoàn thiện thêm. Vấn đề này đặt ra yêu cầu khi giảng dạy cần phân biệt: những luận điểm gì trước đây đúng, bây giờ vẫn

đúng và lâu dài về sau vẫn đúng. Những luận điểm gì trước đây đúng nhưng bây giờ không còn phù hợp do tình hình thực tế đã thay đổi. Những vấn đề gì vốn đúng nhưng bị nhận thức sai, giải thích sai, làm sai. Những luận điểm gì mới cần được bổ sung vào lý luận qua tổng kết thực tiễn mới. Điều cần nhấn mạnh, trong quá trình giảng dạy chủ nghĩa Mác - Lênin là: chủ nghĩa Mác - Lênin là một học thuyết mở, chứ không giáo điều, mà là kim chỉ nam cho hành động.

Hai là, nâng cao chất lượng đào tạo để sinh viên có tầm nhìn mới về những thời cơ và thách thức đối với công cuộc đổi mới của đất nước trong bối cảnh toàn cầu hóa. Sinh viên phải được trang bị và nắm thực chất những quan điểm khoa học về thế giới, về quy luật phát triển chung của thế giới, về con đường nhận thức và biến đổi thế giới (thế giới quan khoa học) để loại bỏ những quan niệm của thế giới quan phản khoa học hoặc chưa đạt đến trình độ khoa học. Cụ thể muốn xây dựng niềm tin khoa học có hiệu quả, sinh viên cần nhận thức được những đặc điểm chủ yếu, những xu thế lớn của thế giới và khu vực: toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế tiếp tục tiến triển, cách mạng khoa học - công nghệ tiếp tục có bước phát triển hơn tác động đến các quốc gia trên thế giới. Ở đây vừa có mặt tích cực vừa có mặt tiêu cực, vừa tạo cơ hội, vừa tạo thách thức, đó là quá trình vừa hợp tác vừa đấu tranh của các chủ thể. Những vấn đề toàn cầu hóa như môi trường bị hủy hoại, dịch bệnh hoành hành đe dọa sự sống của con người trên trái đất. Trên thế giới, hòa bình, hợp tác phát triển là xu thế lớn.

Ba là, giáo dục cho sinh viên tinh thần luôn vì dân, dựa vào dân, phục vụ nhân dân.

Lấy dân làm gốc là đường lối trị nước đồng thời cũng là tinh hoa của chủ nghĩa yêu nước truyền thống. Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, trong bầu trời này không có gì quý bằng nhân dân, “coi dân là lực lượng vô địch”, là người sản xuất ra mọi của cải vật chất và tinh thần cho xã hội, là nguồn sáng tạo bất tận, là động lực của lịch sử. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: dân không chỉ là gốc, nền móng mà còn là chủ nhân thực sự của đất nước. Người nói: “Nước ta là nước dân chủ, bao nhiêu lợi ích đều vì dân. Bao nhiêu quyền hạn đều của dân... Nói tóm

lại, quyền hành và lực lượng đều ở nơi dân”⁽³⁾. Người chủ động xây dựng nhà nước không phải đứng trên dân, đè đầu, cưỡi cổ dân mà nhà nước của dân, do dân và vì dân, nhà nước phục vụ lợi ích của nhân dân. Vì vậy, chúng ta phải kiên quyết đấu tranh chống lại hành động của những kẻ xâm phạm đến lợi ích của đất nước, của nhân dân. Sinh viên Việt Nam không thể có quan điểm mơ hồ mà thường xuyên cần được trang bị cả kiến thức và tình cảm cách mạng làm cho mỗi người có niềm tin vững chắc để tự nâng cao năng lực chính mình trên tất cả các lĩnh vực.

Kết luận

Thực tiễn cách mạng nước ta đã cho thấy, Đảng ta luôn nhận thức đúng đắn vai trò của niềm tin, luôn quan tâm tới việc xây dựng, củng cố và phát triển niềm tin khoa học trong nhân dân, đặc biệt trong sinh viên nước ta. Xây dựng và củng cố niềm tin cho sinh viên Việt Nam hiện nay là tất yếu khách quan bởi nó hội tụ đầy đủ các yếu tố khách quan và chủ quan. Nó xuất phát từ yêu cầu nội tại về vai trò của tầng lớp sinh viên hiện nay đối với Đảng, đối với đất nước và đối với nhân dân.

Sinh viên Việt Nam ngày nay, những người được sinh ra và lớn lên trong thời kỳ đổi mới, là những người nhạy cảm trước những biến đổi vô cùng nhanh chóng của đất nước và thế giới; khả năng tiếp nhận cái mới nhanh và linh hoạt, thích nghi kịp thời với sự thay đổi nhanh chóng của xã hội hiện đại, hòa vào dòng chảy mới trong quá trình hội nhập. Đây sẽ là lực lượng lao động chất lượng cao, chủ nhân tương lai của đất nước, là những người nối tiếp cha ông gìn giữ, phát huy những giá trị truyền thống của dân tộc, những người vững niềm tin xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Để xứng đáng với niềm tin yêu của Đảng ta, dân tộc ta, sinh viên Việt nam cần nhận thức sâu sắc rằng: niềm tin khoa học chỉ được xây dựng và củng cố trên cơ sở hệ thống tri thức khoa học và tình cảm thiêng liêng đối với Tổ quốc, đối với dân tộc./.

(1), (2) ĐCSVN (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng*, Hà Nội, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, T.1, tr.10.

(3) Hồ Chí Minh (1995), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, tr.698.